

Pázmány Law Working Papers
2012/32

Rózsa Dániel
Hatékony-e a csőd- és felszámolási
eljárás Magyarországon?

Pázmány Péter Katolikus Egyetem /
Pázmány Péter Catholic University Budapest
<http://www.plwp.jak.ppke.hu/>

Hatékony-e a csőd- és felszámolási eljárás Magyarországon?

RÓZSA DÁNIEL

PPKE-JÁK

A jelen előadás¹ a csőd- és felszámolási eljárásokkal kapcsolatos nehézségeket vizsgálja elsősorban azok hatékonyságát szem előtt tartva. A hatékonyság mellett a vizsgálódások szükségszerű kritériuma, hogy elsősorban a hitelezői, de – megfelelő szinten – az adósi érdekek is kellő garanciákat kapjanak. Észrevételeink – a kiindulási elveknek megfelelően – leginkább a gyakorlatban jelentkező problémákra reflektálnak, a teljes áttekintés igénye nélkül.

A 2011. december 23. napján elfogadott a 2011. évi CXCVII. törvényt („Módtv.”) számos, a hatékonyabb csőd- és felszámolási eljárás megvalósítását célzó változtatást tartalmaz. Vizsgálódásainkat ezen változásokra is kiterjesztjük, azzal, hogy gyakorlati tapasztalatoknak e körben még híján vagyunk.

Elsőként a csődeljárással (I.), majd felszámolási eljárásokkal (II.) kapcsolatban tesszük meg észrevételeinket, végül rövid európai kitekintést teszünk (III.) a határokon átvívelő csőd- és felszámolási eljárások világában.

I. A csődeljárás „megmentése”

A csődeljárás egészével kapcsolatban álláspontunk szerint a gyorsaság és az átláthatóság a hatékonyság legfontosabb kritériumai. E körben kiemelten fontos az eljárás megindítása, a tárgyalások (hitelezők bevonása), és a lezárás.

A gyakorlati tapasztalatokhoz igazított módosítást hozott a Módtv. a hitelezők általi csődeljárás-kezdeményezés eltörlésével, meglátásunk szerint azonban az adós vezetőit ösztönözni lehetne arra, hogy ne várják meg a fizetésektelen helyzetet, hanem például a *wrongful trading* esetkörüéhez kapcsolódóan legyenek kötelesek a csődeljárás megindítását kezdeményezni. Amennyiben például a társaság kifizetéseit beszüntette, azonban eszközei fedeznék a kötelezettségeit, *legyen köteles a csődeljárás megindítását kezdeményezni.*

Fontos módosítást hozott a Módtv. az illetékes bíróság meghatározása kapcsán. Korábban a leleményes adósok a székhely megyéről megyére történő folyamatos áthelyezése folytán gyakorlatilag meg tudták hiúsítani az eljárás megindítását.² Az új szabály szerint az adós székhelyének a korábbtól eltérő cégbíróság illetékességi területére történő áthelyezése esetén a székhelyváltozás bejegyzését követő 180 napig kizárólag a korábban bejegyzett székhely szerinti illetékes bíróság előtt kezdeményezhető csődeljárás, felszámolási eljárás. Amennyiben az adós ellen felszámolási eljárást kezdeményeztek, de a fizetésektelen megállapításáról és a felszámolás elrendeléséről a bíróság még nem hozott elsőfokú végzést, az adós csődeljárás iránti kérelmet csak ennél a bíróságnál nyújthat be.

A Csődtv. 11. § (2) h) pontja kedvező változást hozott, miszerint az adóssal kötött szerződéstől nem lehet elállni, vagy azt nem lehet felmondani arra hivatkozással, hogy az adós csődeljárást

¹ A jelen előadás a 2012. május 11-én a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karán sorra kerülő első hazai joggazdaságtani konferenciára készült.

² Elegendő a médiából jól ismert Hajdú-Bét ügyre hivatkozni.

kezdeményezett vagy a fizetési haladék időtartama alatt nem egyenlíti ki az ideiglenes fizetési haladék előtt keletkezett tartozásait. Ezen túlmenően indokolt lenne megtiltani – vagy komoly szankciókkal sújtani – az adóssal kötött meghatározott (legfőképpen közmű jellegű, infrastruktúrát biztosító) szerződések felmondását annak érdekében, hogy az adós működése ne lehetetlenüljön el. Így például ne legyen felmondható az adós székhelyére, telephelyére vonatkozó bérleti szerződés, viszont az elmaradt bérleti díjak kedvezményezett kielégítési kategóriába essenek felszámolás esetén.

Üdvözlendő, hogy a Módtv. egyértelművé teszi, hogy a fizetési haladék időtartama alatt végrehajtás elrendelésének nincs helye.

A hitelezők tájékoztatásának gördülékennyé tétele fontos az eljárás hatékonysága szempontjából. Ennek elemzése során megállapítható, hogy apróbb változtatásokkal (pl. a hitelezőknek legyen lehetőségük az adós mérlegét, valamint az adós, az adós tulajdonosainak kapcsolt cégeivel kötött szerződéseit kérés esetén megismerni még a csődegyezségi tárgyalást megelőzően) hatékonyabbá válhat a csődeljárás.

Elemzés tárgyát kell képezze a csődeljárás lezárása, amely sokszor méltánytalanul elhúzódik. Erre nézve a Módtv. sok ígéretes változtatást tett.

A Cstv. 21/B. §-a azt az esetkört szabályozta újra, amikor az egyezségi megállapodás nem jött létre, vagy nem felel meg a törvényi feltételeknek, ezért azt a bíróság nem hagyja jóvá. A törvény – a csődvagyon megőrzése érdekében – kimondja, hogy ebben az esetben a bíróság a haladékot meghosszabbítja a felszámolást elrendelő jogerős végzés közzétételét követő második nap 0 óráig. Erre az új rendelkezésre nagy szükség volt, hiszen előfordult olyan eset, amikor az adós társaság még a csődeljárás hatálya alatt volt, de a fizetési haladék már letelt, és egyes hitelezők megpróbálkoztak a végrehajtással. Szintén jó irányba tett változás, hogy a vagyonfelügyelő megbízatása (ideiglenes vagyonfelügyelői jogosítványokkal és díjazással) megmarad addig is, míg a felszámoló ezeket a feladatokat tőle átveszi.

A Cstv. 21/C. §-ában a hirdetményi kézbesítés szabályai kerülnek pontosításra szintén a gyakorlatban jelentkező anomáliák felszámolása végett. Ezen szabály akkor alkalmazható, ha a nyilvántartásba vett hitelezők száma több mint 100. A végzést ilyenkor is meg kell küldeni postai úton az adósnak, a vagyonfelügyelőnek, továbbá (ha van) a hitelezői választmánynak, hitelezői képviselőnek, ezenkívül a bíróság hirdetőtábláján is közzé kell tenni. A végzés rendelkező részét a Céglözlöny honlapján két alkalommal, 2 napos időközökkel kell közzétenni. A hirdetményi kézbesítés esetén a végzést a második közzététel napján kell kézbesítettnek tekinteni. A közzététel tartalmazza, hogy a végzés teljes szövege a bíróságon átvehető, továbbá hogy a végzés ellen benyújtott esetleges fellebbezéseket a kézbesítést követő 3 munkanapon belül lehet a bíróságon megtekinteni, és a kézbesítést követő 5 munkanapon belül lehet rá észrevételt benyújtani.

II. Hatékonyságot célzó változások a felszámolási eljárás szabályaiban

1. Hatékonyságot célzó változások

Elsőként néhány példát említenénk arra nézve, hogy egy-egy problémára miként adott választ a jogalkotó, és így miként sikerült az eljárások hatékonyságát növelni.

- a.) Korábban például jelentős gondot okozott az a tény, hogy elvált egymástól a felszámolás jogerős elrendelése és annak közzététele. A felszámoló csak a jogerős, felszámolást elrendelő végzés közzétételétől (azaz a felszámolás kezdő időpontjától) rendelkezett a vagyonnal. Ennek eredményeként az a hitelező, aki a felszámolást elrendelő végzés meghozatalát követően, de a jogerős végzés közzétételét megelőzően részesült kielégítésben, nem lehetett biztos abban, hogy a felszámoló a Csódtv. vonatkozó rendelkezései szerint, jogalap nélküli gazdagodás alapján peres úton nem érvényesíti vele szemben az adós által teljesített összeget. Ebből aztán az is következett, hogy sikeres peresítés esetén a hitelező már nem tudta határidőben benyújtani a hitelezői igényét, mert a peres eljárás lezárásáig a 40 napos és az 1 éves határidő esetleg már letelt. A Céglőny napi frissítésével ez a probléma megoldódni látszik:

28. § (1) Ha az adós felszámolását elrendelő végzés jogerőre emelkedett, a bíróság a jogerőre emelkedést követően haladéktalanul, külön jogszabályban meghatározott módon elrendeli e végzés kivonatának a Céglőnyben való közzétételét. A Céglőnyben történő közzétételre a Céglőny honlapján napi feltöltéssel kerül sor.³

- b.) Korábban a Csódtv. akként rendelkezett, hogy a felszámolási eljárásban szünetelésnek nincs helye. A gyakorlatban azonban előfordult, hogy a bíróság elrendelte a felszámolási eljárás szünetelését annak érdekében, hogy a teljesítés megtörténjen. Az üzleti élet hatékonysága szempontjából nem volt indokolt a felek közös kérelmére induló szünetelés lehetőségét törvényileg kizárni a felszámolási eljárásban a jogerős felszámolást elrendelő végzés közzétételét megelőző időszakra nézve. Ezt a korábban már általunk is felvetett észrevételt a Módtv. figyelembe vette és a Csódtv. 26. § (4) bekezdését ekként szabályozva:

26. § (4) Szünetelésnek kizárólag az adós és a felszámolási eljárás lefolytatását kérő hitelezők együttes kérelmére, a felszámolás elrendeléséről szóló végzés jogerőre emelkedéséig van helye.

- c.) Olykor méltánytalan megoldásokat hozott korábban, hogy az egyezségekre vonatkozó tárgyaláson az egyezséggel kapcsolatban a felszámolás alá került társaság tulajdonosai, ezek kapcsolt cégei, a tulajdonosi körébe tartozó társaságok hitelezői minőségben tudták befolyásolni az egyezségkötést, ezzel gyakorta harmadik személy hitelezők kielégítési jogát korlátozva, esetleg megghiúsítva. Engedményezés útján megszerzett követelésekkel akár többségbe kerülhettek az adós érdekkörébe tartozó hitelezők, és ezáltal kijátszhatóvá váltak az egyéb (valódi) hitelezők. A Módtv. megoldást kínál ezekre a gondokra a következők szerint:

³ A Csódtv. 28. § (1) bekezdése a 2007. évi LXI. törvény 33. § (2) bekezdése és a 2011. évi CXCVII. törvény 69. § 17. pontja szerint nyerte el jelenlegi formáját.

18. § (5) (...)12. § (2) bekezdés bc)–bd) pontja szerinti hitelezők⁴ szavazatát az említett számítási módnál negyedakkora mértékben kell figyelembe venni, ide nem értve a 12. § (2) bekezdés bc) pontja szerinti azon hitelezőt, amely a csődeljárás alatt legalább az adós jegyzett tőkéjét elérő mértékű reorganizációs célú hitelnújtással összefüggő részvétel-szerzés révén válik az adós többségi befolyással rendelkező tulajdonosává, vagy olyan gazdálkodó szervezet, amely az adóssal együtt a gazdasági társaságokról szóló törvényben meghatározott elismert vagy tényleges vállalatcsoport tagja, és az adósnak a csődeljárás alatt legalább az adós jegyzett tőkéjét elérő reorganizációs célú kölcsönt vagy hitelt nyújt.

Megfontolandó azonban, hogy még tovább mehetne a jogalkotó kizárva, hogy a kapcsolat cégek hitelezői minőségük ellenére se rendelkezzenek szavazati joggal.

2. Észrevételek 'de lege feranda'

A vagyon megőrzésének kérdése körében fontos elemezni a Módtv. által „megerősített” keresetindítás, visszakövetelési jog hatékonyságát (Csődtv. 40. §). Ezek a lehetőségek viszonylag szűk körben alkalmazhatóak. *De lege feranda* hatékonyabb lenne a kapcsolt társaságok részére a felszámolási eljárásra vonatkozó kérelem beérkezését megelőző 6 hónapban teljesített minden szolgáltatás „rosszhiszeművé” minősítése, amely megdönthető vélelem lenne, és a kapcsolt társaság lenne köteles bizonyítani jóhiszeműségét és a szolgáltatás indokoltságát.

A vezetői vagyoni felelősség érvényesítése körében jó irányba tett lépésként értékelhető a Gt. 30. § (3) bekezdésében rögzített vezető tisztségviselői kötelezettség és annak Módtv. általi kiegészítése. Mindezt azonban szintén hatékonyabbá lehetne tenni olyan törvényi tényállásokkal, amikor a vezető tisztségviselő felelősségét vélelmezni kell (pl. társasági szerződésben meghatározott képviseleti korlátok megszegésével kötött szerződések esetén).

Változó bírósági gyakorlat létezik abban a kérdésben, hogy meddig teljesíthet az adós a felszámolási eljárás elrendelését megelőzően. A felszámolást elrendelő végzés jogerőssé válását megelőzően teljesíthet-e, vagy sem. Jogszabályban egyértelművé kell tenni ezeket a kérdéseket.

A vállalkozói „körbetartozások” mérséklése céljából született 2007. évi LXXVIII. törvény változtatásai nyomán 2007. július 7. napjától a felszámolási eljárás lefolytatása iránti kérelem bírósághoz történő benyújtását követően az adós már csak akkor szabadulhat a fizetésektelenség megállapítása alól, ha a szerződésen alapuló tartozását kiegyenlíti, hacsak nem vitatta írásban a

⁴ Ide tartoznak

(i) azok a követelések, amelyek jogosultja olyan gazdálkodó szervezet, amelyben az adós legalább többségi befolyást biztosító részesedéssel rendelkezik, vagy olyan természetes személy, jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, amely az adós kizárólagos vagy többségi befolyással rendelkező tulajdonosa, vagy olyan gazdálkodó szervezet, amely az adóssal együtt a gazdasági társaságokról szóló törvényben meghatározott elismert vagy tényleges vállalatcsoport tagja,

(ii) azok a követelések, amelyek az adós által a csődeljárás iránti kérelem benyújtását megelőzően kevesebb mint 180 nappal megelőző tartozásátvállalásából erednek, vagy amelyek jogosultja olyan hitelező, aki mint szerződéses engedményezővel szemben – a csődeljárás iránti kérelem benyújtását kevesebb mint 180 nappal megelőzően kötött engedményezési szerződésből eredően – érvényesít az adóssal szemben a Ptk. 330. §-a szerinti kezési felelősségből eredő igényt, a kötelezett teljesítésének elmaradására tekintettel.

számla jogosságát a teljesítési határidőt követő 15 napon belül. Ez a szabály bizonyos irányból egy kedvező hitelezői védelmet épített be a Csódtv.-be, de tény, hogy ez a szabály indokolatlan felszámolási eljárásokat gerjeszthet, pedig a Kúria már több ítéletében rámutatott, hogy a tartozások behajtásának útja nem a felszámolási eljárás. Ez a szabály pedig éppen ezzel ellentétes tendenciát indukálhat.

Tapasztalatok mutatják, hogy a felszámolók már élnek a büntetőfeljelentés megtételének lehetőségével abban az esetben, ha a vezető tisztségviselő megszegi a Csódtv. vonatkozó rendelkezéseit, nem készíti el a felszámolás alá kerülő társaság záróleltárát, beszámolóját, vagy nem adja át a felszámolás alatt álló társaság iratanyagát. A korábbi vezető tisztségviselők felelősségét a bíróságok azonban csak ritkán állapíthatják meg. Ennek elsődleges oka, hogy nincsen illetékfeljegyzési joga a felszámolónak ilyen peres ügyekben a Csódtv. 33/A alapján, és nincs igazi anyagi érdekeltsége sem a peres eljárás megindítására. További hátráltató tényező, hogy alaptalan per indítás esetén a felszámoló saját vagyonával felel az okozott költségekért. Ilyen helyzetben csak kivételes esetben várhatunk eljárást a felszámolótól. Megjegyezzük, hogy eredménnyel járó peresítés esetén is csak nagyon ritkán lehet a korábbi vezető által kötött fedezetelvonó szerződések miatt a vagyoni hátrányt érvényesíteni vele szemben. Ennek orvoslására a Módtv. bevezette, hogy vagyoni biztosíték nyújtása is kérhető a hitelezők követelésének kielégítése céljából.⁵

A felszámolókkal kapcsolatban üdvözlendő az összeférhetlenségi esetkörök Módtv. általi bővítése. Mivel igen gyakori, hogy a felszámolók hatalmas költségeket számolnak el felszámolási költségként (főleg raktározási díjként vagy szakértői díjként így az amúgy is alacsony megtérülési hányadot tovább csökkentve) érdemes lenne a felszámoló által megbízott szakértőkre is kiterjeszteni az összeférhetlenségi szabályokat.

A felszámoló intézkedése elleni kifogással kapcsolatban sok hatékonysági (így elsősorban gyorsasági) kritika merül fel. Korábban volt 8 napos elintézési határidő, aztán pusztán a soron kívüli eljárás szabályaira történő hivatkozás maradt a Csódtv.-ben, jelenleg pedig 30 napon belül köteles a bíróság határozni.⁶ Mindezzel együtt egyes törvényszékeken fél évet meghaladó időtartamban is bírálják el kifogásokat bizonyítási eljárás nélkül, amely semmiképpen sem fogadható el. Mindez természetesen a bírói ügyteher következménye is. de a soron kívül lefolytatott eljárás a tapasztalatok szerint nem alkalmas a kifogások elbírálására, érdemes lenne más megoldást alkalmazni.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a felszámolási eljárások időtartama igen gyakran azért hosszú, mert a felszámolási vagyon körébe tartozó vagyontárgyakkal kapcsolatos bírósági eljárások éveken át is húzódhatnak. Érdemes lenne átgondolni – egyesült államokbeli, kanadai és angol mintára – a felszámolási csoportok megerősítését, esetleg külön szervezeti egységek kialakítását a bíróságokon belül, ahol a felszámolási ügyekkel érintett peres eljárások soron kívül, akár néhány héten belül eldöntésre kerülhetnek. Ennek keretében a felszámolási eljárás alá kerülő

⁵ Csódtv. 33/A. § (2). A biztosíték a bíróság gazdasági hivatalában letéti számlára befizetendő pénzüsszeg vagy hitelintézetnél lekötött és elkülönítetten kezelt pénzüsszeg (pénzbeli letét), EGT-állam vagy hitelintézet által kibocsátott vagy garantált, a letétbe helyezéstől számított 180 napnál hosszabb hátralévő futamidejű, azonnal beváltható vagy értékesíthető, hitelviszonyt megtestesítő értékpapír, bankgarancia, biztosítói garancia, biztosító által kiállított, készfizető kezességvállalást tartalmazó kötelezvény lehet.

⁶ A Csódtv. 51. § (2) bekezdését a 2009. évi LI. törvény 35. §-a módosította és szabályozta a jelenlegi szövegezéssel.

társaság korábban indult peres eljárásai is átkerülnének ehhez a felszámolási bírósághoz, ellentétben a jelenleg hatályos Csódtv. 38. § (2) bekezdésének rendelkezésével.

Általános elvárásaként rögzítjük, hogy – mint azt fenti is jeleztük – a bíróságok döntéseinek határidejét gazdasági ügyekben (is) radikálisan csökkenteni kell. Egy felszámolási vagy csődeljárási ügyben a hitelezőknek – indokoltan – rövid határideje van jognyilatkozatok megtételére. Ugyanezen, a jogbiztonság és a kereskedelmi forgalom zökkenőmentessé tétele iránti jogállami igény indokolja a bírósági eljárások – ideértve a kifogások elbírálását, de ugyanígy az igazságügyi szakértők eljárását – időtartamának csökkentését is.

A Módtv. által bevezetésre kerülő Országos Bírósági Hivatal által vezetett elektronikus nyilvántartás pozitív fejleményként értékelhető, a hozzáférés korlátozásával kapcsolatban azonban érdemes megvizsgálni a szűkítés célját és hatékonyságát.

III. Európai példák

Kitekintésül érdemes néhány pillantást vetni az európai fizetésképtelenségi jog területére, ahol a hatékonyság kérdése szintén érzékeny téma. Hagyományosan két rendező elv ismeretes a nemzetközi fizetésképtelenségi jog világában. Az *univerzalista*⁷ (egységes) szemlélet, illetve a *territorialista* (többségi) szemlélet. Előbbi szerint egyetlen bíróság hatáskörébe tartozik a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatása függetlenül a vagyontárgyak helyétől. A második megoldás több bíróság hatáskörébe vonja az eljárást, akként, hogy mindegyik a saját területén lévő vagyontárgyak tekintetében jogosult eljárni. A gyakorlatban persze ritkán találkozunk tisztán egyik vagy másik rendszerrel.⁸

1. A francia bírói gyakorlat irányai

A francia jogban például nagy hatású jogesetté vált a Kléber döntés.⁹ A jogvita a hitelező (a Kléber társaság) és a kijelölt dán csődbiztos (*administrateur judiciaire*) között alakult ki. Mivel a dán intézkedést Franciaországban automatikusan nem ismerték el, a hitelező törvényi jelzalogot jegyeztetett be az adós franciaországi ingatlanjára, kihasználva az *exequatur* hiányát és a dán eljárás megnyíltá valamint annak franciaországi elismerése közötti időszakot. A jogvita egészen a francia Semmítőszékig jutott, amely a következő álláspontra jutott: „*abban az esetben, ha a külföldi ítélet ugyan nem teszi lehetővé, hogy az exequatur kibocsátásáról szóló döntést megelőzően végrehajtási lépéseket tegyenek, semmi nem akadályozza meg, hogy tekintetbe vegyék a külföldi anyagi jog egyes olyan rendelkezéseit, amelyek kapcsolódnak a Franciaországban végrehajthatóvá nyilvánított döntéshez, azzal a feltétellel, ha azok a francia közrenddel összhangban vannak.*”¹⁰ E „nagyvonalú és pragmatikus” érvelést természetesen „mérésre”, hogy „a külföldi jog 'egyes' rendelkezéseinek csupán a 'tekintetbe vételéről' van szó, korántsem automatikus alkalmazásukról, ráadásul a 'közrendi keretek' között.

⁷ Lsd. MIKAEL BERGLUND: *Cross-border Enforcement of Claims in the EU: History, Present Time and Future*. The Netherlands: Kluwer Law International 2009. 14.

⁸ PHILIPPE HAMEAU-MICHAËL RAIMON: Les faillites internationales. Approche européenne. *La Revue de Droit des Affaires Internationales* No. 6. 2003. 646.

⁹ Cass. Civ. 1e, 25 février 1986, RC 1987. 589.

¹⁰ HAMEAU-RAIMON: i.m. 647.

A döntés mindenesetre az idő „vasfogát” kiállni látszik, amit bizonyít, hogy 2000. február 22-én a *Transitas*¹¹ ügyben hasonló ítélet született, tulajdonképpen megerősítve a Kléber döntést. (Ebben az ügyben a Semmítőszék kimondta, hogy azon hitelezői végrehajtással kapcsolatos lépések, amelyek a külföldi csődeljárásról meghozott döntés franciaországi elismerése előtt történtek visszavonásra kerülhetnek.) A *Seb és Megafesa*¹² ügyben ezt a döntést olyanképpen terjesztették ki, hogy a külföldi csődeljárásról meghozott döntés előtti lépések is bírói felülvizsgálat tárgyát képezhetik.¹³

2. Jogesetek az 1346/2000/EK rendelet alapján

A Tanács fizetesképtelenségi eljárásokról szóló 1346/2000/EK rendelete¹⁴ (a továbbiakban: Rendelet) preambuluma is rögzíti, hogy a hatékonyság tekintetében nincs könnyű helyzetben az európai jogalkotó: „(11) Ez a rendelet elismeri azt a tényt, hogy a jelentősen eltérő anyagi jogszabályok következtében nem célszerű egységesen, az egész Közösségre kiterjedő, egyetemes hatályú fizetesképtelenségi eljárásokat bevezetni. Az eljárás megindításának helye szerinti állam jogszabályainak kivétel nélküli alkalmazása ilyen háttér nélkül gyakran nehézségekhez vezethet.”

Vizsgáljunk meg néhány olyan jogesetet, amely jól mutatja a Rendelet alkalmazásában rejlő nehézségeket, kizárólag az eljárás egyik fő rendező elvét, a „fő érdekeltségek központja” szabályt megvizsgálva.

A Rendelet preambulumának (13) bekezdése határozza meg, hogy a „fő érdekeltségek központja” az a hely, ahol az adós érdekeltségeinek kezelését rendszeresen végzi, és ez harmadik személy részéről megállapítható.

Alapvetően a főeljárás megindításának helye az adós társaság székhelye szerinti bíróság, de ezt a „vélelmet” miszerint a társaság fő érdekeltségeinek központja egybeesik a társaság székhelyével meg lehet dönteni.

Egy 2002. július 4-i döntésében a *Chancery Division* az Enron Directo Sociedad Limitada spanyol székhelyű társaság ellen Angliában nyitotta meg a főeljárást azzal az érveléssel, hogy a társaság ügyvezetése Londonban szokott ülésezni, a legfontosabb döntéseket ott hozzák meg, így fő érdekeltségeinek központja ott található.¹⁵

Egy másik ügyben 2002. október 16-án az angol bíróság nem volt hajlandó megindítani az eljárást egy svéd társaság ellen. A svéd cég székhelye és fő érdekeltségeinek központja is Svédországban volt, és az angliai telephely nem alapozta meg a Rendelet 3. cikk 2. bekezdés szerinti minősítés lehetőségét.¹⁶

¹¹ Cass. Civ. 1°, 22 février 2000, RC 2001. 778.

¹² Cass. Com., 5 février 2002, D 2002. 957.

¹³ HAMEAU-RAIMON: i.m. 648.

¹⁴ Részletes kifejtését lásd: CSÖKE ANDREA - FODORNÉ LETTNER ERZSÉBET – JUHÁSZ CSABA: *A csődtörvény magyarázata*. Budapest: Complex Kiadó 2009. 44-54.

¹⁵ HAMEAU-RAIMON: i.m. 658.

¹⁶ Uo.

Egy amerikai (*Delaware*) illetőségű társaság esetében viszont megállapította az angol bíróság a Rendelet hatályát, mivel eszközei, munkavállalói Angliában voltak, így a Rendelet értelmében fő érdekeltségek központja Angliában volt.¹⁷

2003 májusában egy amerikai társaság a *Daisytek Inc.* ellen indult eljárás, amely francia és német leányvállalatait érintette. Röviddel ezután a *High Court of Justice* Leedsben 2003. május 16-án úgy találta, hogy az eszközök tekintetében az lenne a leghatékonyabb, ha az angol bíróságon indulna meg az eljárás, annak ellenére, hogy a társaságok székhelye nem ezt alapozta volna meg. Az angol bíró arra a következtetésre jutott, hogy a székhelyek dacára a francia és német társaságok tényleges vezetése Bradfordból történt, ahol ez egyik holding cég székhelye is volt, ráadásul az angliai vezető idejének 40%-át a francia társaság ügyeinek vitelére fordította, továbbá az angol társaság adott biztosítékot a legtöbb kereskedelmi szerződés tekintetében, és a legfontosabb döntések is itt születtek.¹⁸

Mindezek ellenére 2003. május 23-án a francia leányvállalat csődvédelmet kért a Pontoise-i bíróságon. Noha a Rendelet 27. cikke alapján másodlagos fizetéseképtelenségi eljárás indítására lett volna lehetőség, a Pontoise-i bíróság figyelmen kívül hagyta az angol bíróság döntését, abból a célból hogy önálló csődeljárást indíthasson, és így megvédje az adósságot a felszámolástól. A francia bíróság fő érve az volt, hogy a francia társaság nem telephelye az angolnak, így másodlagos eljárás elindításának nincs helye. Ezen érvelés gyengéje, hogy az angol döntés – a főeljárás megindításáról – közvetlenül a francia társaság ellen is irányult, így a Rendelet 3. cikke alapján az angol bíróság döntését el kellett volna ismerni Franciaországban.¹⁹

A Rendelet preambuluma (22) bekezdése ugyan felhívja a tagállamokat, hogy „*a tagállamok bíróságai által hozott határozatok elismerésének a kölcsönös bizalom elvén kell alapulnia. Az el nem ismerés okait ennek érdekében a szükséges minimumra kell csökkenteni. Ennek alapján kell megoldani minden egyéb olyan vitát, amelyben két tagállam bírósága egyaránt illetékesnek tartja magát a fizetéseképtelenségi főeljárás megindítására. Az eljárást elsőként megindító bíróság határozatát a többi tagállamnak el kell ismernie, és nem áll jogukban a bírósági határozatot vizsgálni.*”

A felvázolt esetből ugyanakkor látszik, hogy számos alkalom kínálkozik egy eljáráson belül, hogy a Rendelet által felkínált keskeny ösvényről – akár méltányolható érdekből (kényszerű felszámolás helyett csődeljárás az adós ellen) is – letérjenek a felek.

Összességében megállapíthatjuk, hogy az európai jog – miként a hazai is – bőséggel szolgáltat anyagot a joghatékonyt elemző tanulmányok és konferenciák részére.

¹⁷ Uo.

¹⁸ HAMEAU-RAIMON: i.m. 660.

¹⁹ Uo.